

Meenutus 1949. a uurimisretkest piki uut kontrolljoont

Ajakirja Eesti Loodus veebruarinumbris ilmus Petserimaa mehe Ilja Kala (sünd. 1928, hariduselt geograaf) sulest tore meenutus aastast 1949, mil ta TRÜ geograafia kateedri juhataja Endel Varepi ülesandel käis nelja päeva jooksul uurimas Pihkva oblastiga liidetud Petserimaa alasid ja kandis uue piirijoone kaardile. Keeruliseks tegi uurimisretke asjaolu, et ametlikult vanu Eesti kaarte enam kasutada ei saanud. Rahva käte oli siiski jäänud hulk Eesti ala sõjaväekaarte, nii Nõukogude Vene, Saksa kui ka Eesti omi, mida salaja kasutati veel pikka aega pärast sõda. Selliseid Petseri ümbruse kaardilehti kasutas piirijoone kindlakstegemisel ka Ilja Kala. Järgnevalt väike kokkuvõte sellest Eesti Looduses ilmunud artiklist „Kontroll(piiri)joone kaardistamisest Petserimaal 1949. aastal”.

Ilja Kala, tollal geograafia 1. kursuse lõpetanu, asus seatud ülesannet täitma 1949. a. septembris, sõites jalgrattaga oma kodukülalt Rissovast Truba kaudu Pankjavitsa poole. Siinkandis, eriti Vastseliina-Pankjavitsa maantee lähistel põhja pool Moona küla, oli piirijoone kulgemine üsna segane. Enne Voronkinat hakkas Ilja Kala taludes küsitlema kohalikke inimesi. Inimesed üldiselt teadsid, kummale poole uut piirijoont nende talumaad jäid. Edasine teekond kulges tol kuival sügisel piki põlde ning metsa-, võsa- ja sooser-

vi. Piirijoon oli siin eriti käänulline. Ilja Kala käis Goruška, Krantsova, Tedressaorõ, Kuigõ, Varõstõ, Sirgova ja Kiislova külas ning Tiklasõ küla ja järve ümbruses. Esimene päev lõppes Vinski külas.

Järgmisel päeval kaardistas ta piirijoont edasi Tiirhanna, Helbi, Maaslova ja Võmmorski ümbruses. Edasi kulges piir piki Piusa jõe keskjooksu peaaegu Rääptsovani välja. Kui siiani oli kasutada korralik kaardimater-

Verhuulitsa-Kostkova ümbruses võttis piirijoone jälgimine rohkesti aega. Noormees saabus Suure-Kuuliskasse alles hilisõhtul, saades sauna ja ööma ja ühes jõukamas talus. Külas oli seitse-kaheksa sauna jõe ääres reas, mõne sauna vahemaa vaid kolm-neli meetrit.

Viimasel päeval kaardistas noor geograaf piirijoont Kuuliska jõe läänekaldal asuvas Väike-Kuuliska külas, suundudes seal teisel pool

Ilja Kala fotol vaade tollaegsele setu külale. Küla läbiv tee näitab sealseid ja toonaseid teelusid, kus jalgratas oligi kõige etem või kiirem sõiduvahend.

jal, siis edasi tuli läbi ajada kehvema kaardialusega, kusjuures ka teedevõrk oli puudulik. Öhtuks jõudis Ilja Kala Patvina külla Moložva oja ääres.

Kolmandal päeval küsitles Ilja Kala Saatse ümbruse Samarina, Sekina ja Perdagu küla inimesi. Sesniki-Lutepää vahemikus tegi piirijoon suure jänesehaagi edelasse ning suundus seejärel Pikkliiva nõmme poole. Ka järgnenud

Mustakannu sood asuvasse Velna külla. Paljajalu, rassist käekõrval lükates sai ta siiski soost läbi. Velnast sõitis Ilja Kala edasi Podmotsa külla. See oli Eesti viimane ja kõige põhjapoolsem küla teisel pool Värskla lahte. Nõnda oli tema ülesanne täidetud ja uus piirijoon kogu Petserimaal kaardile kantud.

Kokkuvõtte tegi

HELEN ALUMÄE

Ekskursioon Tartusse

Ühel varahommikul ootasi me oma kooli ees bussi, et sõita ekskursionile Tartusse. Piirist saime üsna ruttu üle ja teekond möödus kiiresti.

Kõigepealt külastasime zooloogiamuuseumi, kus oli palju huvitavaid eksotiiliseid toipiseid.

Seejärel sõidutas buss meid kohvikusse sööma. Peale lõunatamist sõitsime mänguajade muuseumi ning botaanikaeda.

Mänguajamuuseumis nägime sadu vanu mänguajaju, seal oli ka hulga vene mänguajaju.

Botaanikaaias tundus meile, et oleme sattunud troopilise metsa sisse, džunglisse. Muidugi ei jõudnud me kõiki neid kümneid tuhandeid taimi üksikult uurida ja kahjutundega tuli bussi peale minna. Siis suundusime veel poodidesse ja ostime kaasa suveniire, rõivaesemeid või maiustusi.

Mulle meeldis väga ekskursion Tartusse. Oleme südamest tänulikud AS „Niva” direktorile S. Tarasikule, bussijuhile I. Juldaševile, Sergijenko perele, meie õpetajatele ja muidugi toredatele vastuvõtjatele ning kõigile, kes ekskursion toimumisele kaasa aitasid!

Jegor Šamarin,

Petseri 2. Keskkooli

7. kl. õpilane

Petseri rajoonilehe veergudelt

Iga-aastane Petseri rajooni kooliõpilaste dekoratiiv- ja kujutava kunsti loomingu konkursi tööd olid väljas Petseri Laste Loomingu Majas.

Näha sai tikitud, kootud ja heegeldatud esemeid, puunikerdusi, mänguajaju, õlimaal, akvarelle jms. (Petšorskaja Pravda 14. 04)

* * *

Petseri 2. Keskkoolis toimus 4. teaduslik-praktiline konverents. Eesti kultuurist Renessansiajastul kõne-

les Andres Torm 12. klassist; Vene kirjanikest Eestis Juli Korotkih 7. klassist; arvutite mõjust inimesele Juliana Ulanova 10. klassist.

5. klassi õpilase Aleksandra Lašina uurimustöö „Kombepäevad, peod ja minu kandi vaatamisväärsused”, mis kirjeldavad seto traditsioone, tunnustati parimaks üle-oblastilisel konverentsil. (PP 14. 04)

* * *

4.- 8. aprillini Murmanskis

peetud rahvusvahelistest koolinoorte suusatamisvõistlustest võttis osa ka 8-liikmeline Petseri esindus.

Kõigi distantside kokkuvõttes saavutati 107 võistkonna seas 25. koht. (PP 18. 04)

Sõprusmäng jalgpallis Petseri Temp ja Tallinna FC Flora vahel toimub 9. mail algusega kell 15.30 (Eesti aeg) Petseri staadionil!

Ülevaate tegi ARVI MATVEI

Õpilaste teadustöödest

Meie koolis toimus 4. teaduslik-praktiline konverents, millel esitasime töid mitmelt alalt. Näiteks Anna Višnjakova esitas tööd Sergei Jesseninist „Geenius on alati rahvuslik”, juhendaja E. Finagina; 12. kl. õpilane Andres Torm aga valmistas eestikeelse „Eesti kultuur Renessansi-ajastul”, juhendaja V. Tamm; Nikita Ivanov kirjutas toreda töö Raimond Kaugveri romaani põhjal „Jumalat ei ole kodus”, juhendaja V. Tamm.

Väga suurt huvi pakkus Juli Korotkihhi töö „Vene kirjanikud Eestis”, juhendajaks S. Rakuta. Meile, kes me eesti keelt ja kultuuri õpime, oli see eriti huvitav. Saime teada, et paljud vene kirjanikud elasid ja löid oma teosed Eestimaal.

„Parun Münchhausen – kir-

janduslik kangelane ja ajalooline persoon” – sellise ühistööga esinesid 7-12 klasside õpilased (juhendajaks L. Talalajeva).

Kõige vähem töid esitati etnograafiasektsioonis, kuid see ainukene oli Aleksandra Lašina töö, mis oblastikonverentsil esikoha pälvis: „Kombepäevad, peod ja minu kandi vaatamisväärsused” (juhendas E. Granova). Selles tuuakse välja seto pühad, iseärasused ning eriti kirmasekombed.

Oli veel huvitavaid töid arhitektuurist, ökoloogiast ja bioloogiast, tervisetest ja kompuutertehnikast.

Juliana Ulanova,

Petseri 2. Keskkooli

10. kl. õpilane

(„Setomaa” lühendatult)

Petseri lasteaedadest

1930ndatel aastatel oli Petseris kolm lasteaeda: venekeelne, eestikeelne ja saksaakeelne. Mõnede inimeste väidetele oleval olnud ka läti lasteaed (1933 – 1934), kuid sellekohaseid dokumentaalseid tõendeid pole leidnud.

Saksa lasteaed asus Gerasimovi eramajas, ühekorruselises puumajas Kiriku tn. 12. Kuna seal on luteri kirik, siis pan-

di tänavale nimeks Kiriku tänav. Praegune nimi on Gagarini.

Maja, kus lasteaed asus, põles 1990-ndatel maha.

Lasteaiakasvataja oli Tante Ella. „Tante Ella tuli Eestisse Petseri linna kasvatajaks Saksamaalt, kus tookord oli palju töötust. 1939. aastal sõitis Ella tagasi Saksamaale. Ja õigeaegselt, sest nõukogude võimu tulekul poleks ta repressioonidest pääsenud,” jutustab kunagine lasteaiakasvataja Antonina Kopjeva.

Vene lasteaed asus samuti eramajas, toorkordses Smolenski 26, mille praegune aadress on Pskovskaja (Pihkva) tn. 16.

Maja asub üle tee obeliski vastas.

Ühel fotol võib näha vene lasteaia laste näitus. Foto tagaküljel on pitsatikiri: V. Bezanitsky. Käsitsi on kirjutatud: Vene lasteaia tööde näitus, 1935. aasta.”

(Väljavõtte ja tõlke Nadežda

Ivanova uurimustööst tegi Ilmar Vananurm)

Peetri kirik Petseris. Tänav, mille nimi on praegu Gagarini, kandis enne sõda Kiriku tänava nime.

Ilmar Vananurme foto

Tartu rahu 86. aastapäevalt

Rahvusvaheline õigus ei tunnista ühtegi territoriaalset muudatust, kuni see pole kooskõlla viidud asjaomase rahva vabalt väljendatud tahtega. Kuid 71-82,5 % eesti rahvast on küsitlustel avaldanud oma vastuseisu Tartu rahulepingu järgsetest piiridest ja Eesti Vabariigi seaduslikust territooriumist loobumisele. Põhiseaduse järgi on Eestis kõrgeima võimu kandjaks rahvas, ja rahvas on oma kindlat tahet ka selgesti väljendanud.

Tartu Rahu Põlistamise Selts nõuab, et Eesti Vabariigi Valitsus võtaks tagasi oma allkirja häbiväärselt piirilepingult ja et Riigikogu denonsseeriks 20. juunil 2005 ratifitseeritud Eesti-Vene piirilepingu, mille

Venemaa juba ongi ühepoolselt tühistanud. Piiriläbirääkimisi Venemaaga on võimalik pidada, lähtudes üksnes Tartu rahulepingu-järgse põhiseadusliku riigipiiri taastamise ja kõigi NSV Liidu poolt Eesti Vabariigile tekitatud okupatsioonikahjude kompenseerimise nõudest.

Meie kohus on jätta isamaa oma lastele ja lastelastele just samasugusel viisil nagu ta meie vanaisade ja isade poolt Vabadussõjas kätte võideti ja 1920. aasta Tartu rahulepinguga meile kinnitati.

HENN PÖLLUAAS,

Tartu Rahu Põlistamise Selts

(„Setomaa” väljavõtte kõnest 2. veebruaril 2006 Tartus)